

Azt mondjuk, hogy a *Kacsma* 'menekülni' igéből van képezve, épúgy mint *Kál* a *kalmak* 'maradni' igéből.* Lehet, hogy idetartozik a zempléni *Kacsand* falu neve is, sőt az is, hogy a *Karácsonyi-tól Kacsics*-nak olvasott, de többbizben *Kachyz*-nak, *Kachuz*-nak írt nemzetség neve is. Ez olyan képzés lenne, mint *Kaliz* és *Csakiz* a *csakmok* 'ütni' igéből (v. ö. Chakyz filii, fratres sunt patruales filior. Chak boni, Kovács), vagy *Szepezd* a *szep*-ből stb.

Kácsfalu különben *Csemény*-hez tartozott s azt R. Nagy László egyik felolvasásában török személynévnek mondta.

Bátky Zsigmond.

Adalék Szeged-vidéki nép-zene kérdéséhez.

Bálint Sándor két írásában is (Szeged népe, Új gyűjtés I. Szeged, 1933, előszó és Lakodalmi szokások Szeged-Alsóvároson c. tanulmányában, megjelent az Alföldkutató Bizottság kiadványai között) bizonygatja, hogy a szeged-alsóvárosi paraszt nem szíveli a cigány-zenét, hanem a maga fajtájának a muzsikáját hallgatja csak. Jó bizonyító-adatot szolgáltat Tömörkény István is egyik, kötetben meg sem jelent novellája, amely a tanyai, pusztai iparos-emberekről szól. Így ír Tömörkény „Mindenféle ilyen foglalkozás kihalad közebük, csak egy van, amit be nem vesznek: a cigány. Lakik itt az alsótanyán huszonnyolcz ezer magyar, aki még cigánymuzsikát nem ismer és rá nem is kíváncsi. A muzsikus-banda nem él meg közöttük, de azért kár volna azt hinni, hogy zenéjük nincsen. Van, csak hogy maguk csinálják. Tulajdon maguk állanak össze bandákba, amelyek részben hegedüre, de leginkább kishögös fúvóhangszerekre vannak szerkesztve. Úgy tudnak sikoltozni rajtuk, hogy valamely helyen éjszaka mulatság van, órajárásnyira elhallatszik a nóta. Van olyan banda is, amely „knottából“ furulyáz s a városban veszi tudományához a szükséges hangjegyfűzeteket. Mindegy neki, akármilyen, azt vásárolja meg, amelyik legfölül van abban a csomóban, amit elébe tett a boltos. Így történhetett meg annak idején, a tarara-bum-dié korszakában, hogy amíg a városban még csak kevésbé volt ismeretes a népszerű nóta, a tanyákon már szeltében fújták a bandák“. („Pusztai iparosok“, Szegedi Napló, 1900, 231. sz. Ugyanezt említi még egyebütt is. l.: Szegedi Napló: 1905, 179 sz. és 1906, 146 sz.) A

* Utólag látom, hogy *Németh Gyula* is ebből származtatja a turkómán *Kaçor* törzsnevet (M. Ny. 1929:85.).

Tömörkénytől idézett sorok második része már a népdal, dal-
lam anyag romlására és pusztulására is világot vet. (Ilyen kottáskönyvet láttam Szabolcs megyében, Ajakon, Harakály József öreggazdánál, aki maga is ilyenfajta bandában játszott. A kottáskönyvet ők maguk másolgatták össze; volt ott polka is, vallásos ének is, csárdás is sorjában.)

Ortutay Gyula.

Halászbabonák.

Nagy szerencsét jelent, ha a halász meztelen testtel álmodik, meztelen fiút vagy leányt lát álmában. Különösen nagy szerencséje lesz, ha a meztelen testet meg is fogdossa.

Nem lesz szerencséje a halásznak, ha üres kantával vagy más üres edénnyel valaki az utcán rájön (hozzámegy, szembejön).

A halásznak szabad jószerencsét kívánni, nem szabad azonban megkérdezni, hová megy?

(Ezen babonákat Borsi István, 23 éves, csongrádi halász mondta; az öregek — szerinte — sok babonát ismernek.)

Erdődi József.

„Porhajas.“

Most olvasom a Népiünk és Nyelvünk. január-márciusi száma 33. oldalán a Porhajas cikk fejtegetéseit és látom, hogy amíg etimologiai része rendben van, mert az Alföld értelmes, irodalmi nyelvet beszélő parasztja is a „porral, földdel fődött“ szőlővesszőt nevezi porhajásnak.

Amde ennek rendeltetése fölött nagy tévedésben van cikk-író úr, mondván, hogy:

„egész hosszában meghagyott termővessző, melyet a szőlőtőke mellé lehajtanak és gyökereztetés végett félméternyi hosszúságban földdel befödnek, hogy azután, mikor gyökeret vert, fölhúzzák, levágják és mint gyökeres vesszőt más helyre elültessék“.

Igy nem gyökereztetnek síma, nem immunis szőlővesszőt, mert ha mindjárt helyére dugdossák le fúró után —, ugyancsak meggyökereszik és másodévből ott van, ahol a fentemlített meghajtatott.

A porhajasra lehúzottnak egyetlen rendeltetése van. Öreg szőlősben, dús hajtású, magasnövésű tőkék közé hiába ültetnek akár gyökeres ojtványokat is, tehát olymódon pótolják a